

ทำธุรกิจอย่างเป็นมิตร สไตล์ “วิสาหกิจเพื่อสังคม”

สถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจและวิกฤตสิ่งแวดล้อมบวกกับความตื่นตัวของผู้บริโภคทั้งในระดับประเทศและระดับโลกในช่วงเวลาประมาณ 2 ทศวรรษมานี้ ทำให้การดำเนินธุรกิจในระบบทุนนิยมต้องคิดใหม่

การดำเนินธุรกิจแบบมุ่งกำไรเป็นหลัก อย่างที่เคยปฏิบัติกันมานั้น ยังจะเป็นวิธีที่เหมาะสม และควรได้รับการส่งเสริมต่อไปอยู่หรือไม่

มีทางเลือกอะไรบ้างในโลกธุรกิจที่นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจแล้ว ยังไม่สร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม และไม่ทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วย ในขณะที่ธุรกิจเองก็ยังมีกำไรและเติบโตไปได้

หนึ่งในทางเลือกที่น่าสนใจคือ การทำธุรกิจที่เรียกกันว่า “วิสาหกิจเพื่อสังคม” (social enterprise) ซึ่งมีลักษณะพิเศษต่างจากธุรกิจทั่วไปคือ

- (1) มีเป้าหมายหลักในการแก้ปัญหาและพัฒนาโอกาสทางสังคมและสิ่งแวดล้อม
- (2) การดำเนินการไม่ได้ถูกขับเคลื่อนโดยแรงจูงใจที่จะสร้างกำไรสูงสุด สำหรับเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นเท่านั้น
- (3) กำไรที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะถูกนำไปลงทุนและขยายผลเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักของธุรกิจ

วิสาหกิจเพื่อสังคมมีพัฒนาการที่น่าสนใจ ในระดับโลกมีการขยายตัวของการทำธุรกิจประเภทนี้อย่างรวดเร็วในหลายด้าน เช่น ด้านที่อยู่อาศัยสำหรับคนจน เกษตรยั่งยืน การสร้างงานสำหรับผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ พลังงานทดแทน สุขภาวะ สื่อสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวที่จัดการโดยชุมชน เป็นต้น

ในประเทศอังกฤษตามรายงานของรัฐบาลบอกว่า มีวิสาหกิจเพื่อสังคมมากกว่า 55,000 ราย สร้างรายได้กว่า 8 พันล้านปอนด์ต่อปี และสร้างผลเชิงบวกแก่สังคมและสิ่งแวดล้อมอีกมหาศาล

เพราะวิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นกิจการที่มุ่งผลประโยชน์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก รัฐบาลหลายประเทศจึงมีนโยบายสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมอย่างชัดเจน เช่น อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ เกิดการพัฒนาตลาดทุนวิสาหกิจเพื่อสังคมในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา หลายประเทศในยุโรป อินเดีย และฮ่องกง

นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกให้ความสนใจเปิดหลักสูตรกิจการเพื่อสังคมเป็นการเฉพาะ เช่น Oxford, Harvard, Stanford และ MIT เป็นต้น แสดงให้เห็นอนาคตของธุรกิจที่ใส่ใจเรื่องของสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นในปัจจุบัน

ในประเทศไทย วิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่งจะอยู่ในระยะเริ่มต้น นักธุรกิจและคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพที่จะทำเรื่องนี้ยังไม่ได้รู้จักวิสาหกิจเพื่อสังคมเท่าที่ควร และยังขาดการสนับสนุนขั้นพื้นฐานทุกด้าน โดยเฉพาะการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคประชาชนยังไม่ชัดเจน

แต่มีสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งเปิดสอนวิชาเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคมบ้างแล้ว เช่น คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และสถาบันศศินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และ

โครงการ IMBA มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะสิ่งแวดล้อมและคณะทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ตารางแสดงตัวอย่างวิสาหกิจเพื่อสังคมในต่างประเทศและในประเทศไทย จำแนกตามประเภทธุรกิจ

ประเภทธุรกิจ	ในต่างประเทศ	ในประเทศไทย
การเงินชุมชน	Grameen Bank ให้สินเชื่อขนาดเล็ก (Micro-Credit) ระดับชุมชนแก่ผู้ด้อยโอกาสในประเทศบังคลาเทศ	บริษัท ร่วมทุนชนบท ให้สินเชื่อและร่วมลงทุนในวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพขยายผลทางสังคมและเศรษฐกิจในชนบท
การขายสินค้าจากผู้ผลิตในชุมชน	Community-Friendly Movement ขายสินค้าที่ผลิตจากชุมชนห่างไกลในชนบทอินเดีย โดยสร้างระบบขายส่งไปอเมริกาและประเทศในยุโรป	บริษัท ไทยคราฟท์ แฟร์เทรด ขายสินค้าหัตถกรรมของชุมชนทั่วประเทศ เน้นการรักษาวัฒนธรรมและพัฒนาความสามารถในการผลิตและการพึ่งตนเอง
การสร้างโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ	Digital Divide Data รับงาน out-source จากสหรัฐอเมริกาประเภทงาน IT เบื้องต้น เช่น งานข้อมูลพื้นฐาน แล้วนำมาจ้างและพัฒนาผู้ด้อยโอกาสในกัมพูชาและลาว	ไม่มีข้อมูล
สื่อสร้างสรรค์	Participant Media ผลิตสื่อบันเทิงไปพร้อมๆ กับให้ข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมตัวอย่างผลงานคือ The Inconvenient Truth	บริษัท ป่าใหญ่ ครีเอชั่น ผลิตรายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ในประเด็นต่างๆ อย่างน่าสนใจ เช่น รายการมดคันไฟ และรายการทุ่งแสงตะวัน
บริการต่างๆ สำหรับงานภาคสังคม	Ideals Creative เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ให้บริการโฆษณาและสื่อสารในลักษณะ Ad Agency ให้องค์กรเพื่อสังคมในฟิลิปปินส์	บริษัท โอเพน ครีမ် บริการพัฒนาเว็บไซต์โปรแกรมมิ่งเพื่อการใช้งานของภาคสังคม เช่น ระบบเฝ้าระวังและติดตามโรคติดต่อผ่านมือถือ ระบบห้องสมุดดิจิทัล

ที่มา : เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง กิจกรรมเพื่อสังคม (Social Enterprise) ของ สุนิต เศรษฐา ผู้อำนวยการองค์กร Change Fusion บรรยายที่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 5 พฤศจิกายน 2552, อ้างใน รายงานสุขภาพคนไทย 2553

นอกจากนี้ ยังมีการทำธุรกิจแบบอื่นที่มีแนวทางและเป้าหมายของการดำเนินงานคล้ายกับวิสาหกิจเพื่อสังคม

นี่คือหนึ่งใน “ตัวเลือก” เพื่อนำพาสังคมไทยสู่วิถีสุขที่ลึกกว่าความรุ่งเรืองด้านวัตถุเงินตรา

ที่มา บทความ วิถีทุนนิยม สังคมมีโอกาส? ใน รายงานสุขภาพคนไทย 2553

สืบค้นได้จาก www.hiso.or.th